Erityisasiantuntijat Sonja Sjöman ja Sini Nieminen

Naisen sukuelinten silpominen ja sen valmistelu, näiden ja tapon syyteoikeuden vanhentuminen ja lapsensurma

Vastine hallituksen esityksestä (HE 69/2024 vp) annettujen lausuntojen johdosta

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yleistä lausunnoista 1/2

- Lausunnoista ilmenee, että esitystä kannatetaan laajasti.
- Joitakin kriittisiä huomioita on kuitenkin esitetty. Keskeisimmät koskevat kolmea pääteemaa:
  1. Ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan uuden rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö, erityisesti muuta vahingoittamista koskeva tekotapatunnusmerkki
  2. Rangaistusasteikkojen oikeasuhtaisuus rikoslain 21 lukuun ehdotetuissa uusissa naisen sukuelinten silpomista koskevassa 6 b §:ssä ja naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevassa 6 c §:ssä
  3. Täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisesta luopuminen.

Yleistä lausunnoista 2/2

- Lisäksi joissakin lausunnoissa kiinnitettiin huomiota seuraaviin asioihin
  - Silpomisen uusinnan (esim. reinfibulaatio) rangaistavuus
  - Ehdotetun naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevan uuden 6 c §:n kattavuus
  - Viimeksi mainittua ehdotettua pykälää koskevat tulkinta- ja näyttökysymykset
  - Telekuuntelu ehdotetun naisen sukuelinten silpomisen valmistelun yhteydessä
  - Alle 18-vuotiaaseen kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen eri tekotapojen vanhentumisajan alkamisajankohdat
  - Lapsensurmaa koskevan säännöksen kumoamisen tarpeellisuus ja kumoamisesityksen perustelut
  - Tarve pakottavan kontrollin kriminalisoimiseen
- Oikeusministeriö katsoo, että asiantuntijakuulemisessa on käsitelty tarkkanäköisesti merkittäviä kysymyksiä. Sellaisia olennaisia seikkoja ei ole kuitenkaan esitetty, joita hallituksen esityksen valmistelussa ei ollut jo otettu huomioon. Hallituksen esitystä on lausuntojen valossa pidettävä edelleen perusteltuna.

Keskeisimmät hallituksen esityksestä asiantuntijakuulemisessa esitetyt huomiot ja oikeusministeriön kannanotot niihin

Ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan uuden rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö, erityisesti muuta vahingoittamista koskeva tekotapatunnusmerkki 1/4

- Helsingin käräjäoikeus on katsonut, että Istanbulin sopimus (38 artikla) tai niin sanottu NKV-direktiivi (3 artikla) eivät edellyttäisi Suomea kriminalisoimaan kaikkein lievimpiä tekomuotoja.
  - Oikeusministeriö toteaa, että sekä Istanbulin sopimuksessa että NKV-direktiivissä velvoitetaan kriminalisoimaan myös ”muu silpominen”, jolla sekä Istanbulin sopimuksen selitysmuistion että NKV-direktiivin johdanto-osan mukaan tarkoitetaan kaikkien muiden fyysisten muutosten aiheuttamista tytön tai naisen sukuelimiin. Oikeusministeriö katsoo kyseisten instrumenttien edellyttävän myös silpomisen lievimpien tekomuotojen kriminalisoimista, ja esityksen mukainen ehdotettu uusi naisen sukuelinten silpomista koskeva rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö on laadittu tämän lähtökohdan pohjalta.

Ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan uuden rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö, erityisesti muuta vahingoittamista koskeva tekotapatunnusmerkki 2/4

- Professori Kimpimäki on pitänyt puutteena sitä, ettei esitykseen ole sisällytetty ehdotusta naisen sukuelinten silpomisen määritelmäsäännöstä.
  - Oikeusministeriö toteaa, että silpomiselle ei ole selvää kansainvälistä legaalimääritelmää. Useimmiten käytetyt silpomisen legaalimääritelmät, kuten Istanbulin sopimuksessa ja NKV-direktiivissä käytetyt määritelmät, kattavat periaatteessa sanamuotojensa mukaan laajan määrän myös sellaisia tekoja, joihin ei välttämättä sisälly lainkaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai kunniaan liittyvää väkivaltaa.
  - Oikeusministeriö katsoo, että selvän kansainvälisen silpomisen legaalimääritelmän puuttuessa ehdotetusta uudesta naisen sukuelinten silpomista koskevasta rikoslain 21 luvun 6 b §:stä käy riittävällä täsmällisyydellä ilmi, mitä rikoslaissa rangaistavaksi säädetyllä silpomisella tarkoitettaisiin, ottaen huomioon pykälän otsikon ja tunnusmerkistön kuvauksen sekä hallituksen esityksen sisältämät perustelut.

Ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan uuden rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö, erityisesti muuta vahingoittamista koskeva tekotapatunnusmerkki 3/4

- Professori Kimpimäki on katsonut, että esityksen mainintaa, jonka mukaan rangaistavuuden ulkopuolelle on tarkoitus rajata toimenpiteet, joihin täysivaltainen henkilö hakeutuu itse laillisen palveluntarjoajan luokse, voitaisiin pitää laillisuusperiaatteen näkökulmasta jossain määrin ongelmallisena, koska tälle tulkinnalle ei näyttäisi olevan selkeää lakiperustaa eikä tätä rajausta voida esityksen mukaan perustella myöskään henkilön suostumuksella.
- Helsingin käräjäoikeus on katsonut, että tunnusmerkistö sanamuotonsa perusteella kattaa huomattavasti enemmän erilaisia menettelyjä kuin hallituksen esityksen perusteella on tarkoitettu ja että tämä ei noudattaisi hyvää lainsäädäntötekniikkaa. Helsingin käräjäoikeus on lausunnossaan katsonut, että mikäli teko edellyttää jotain tarkoitusta taikka teon kohteelta muita ominaisuuksia tai esimerkiksi uhrin alisteista asemaa, tällaisen tarkoituksen tai olosuhteen tulisi selvästi käydä ilmi itse rangaistussäännöksestä. Lausunnossa katsotaan myös, että lainvalmisteluaineistossa tulisi yksittäisten esimerkkien käsittelemisen asemesta pyrkiä kuvaamaan niitä yleisiä periaatteita ja näkökohtia, joilla sovellettavan tunnusmerkistön valinta pahoinpitelysäännösten ja naisen sukuelinten silpomisen välillä tapahtuu. *Lausunnossa todetaan, että teon seuraus voisi vähäisimmillään esityksen perusteella olla mustelma, ruhje tai mitä ilmeisimmin minkä tahansa laatuinen psyykkinen haitta.* Lausunnossa katsotaan myös, että yleisestä loukatun suostumuksen teon oikeudenvastaisuuden poistavasta opista ei olisi aihetta esityksessä todetuin tavoin poiketa, vaan asia tulisi jättää lievimpien silpomistunnusmerkistön täyttävien tekojen osalta tuomioistuimen yksittäistapauksessa harkittavaksi, tai vaihtoehtoisesti tunnusmerkistön soveltuminen tulisi rajata yksin sukuelinten poistamiseen ja vakavaan vahingoittamiseen, jolloin vastaavia ongelmia rikosoikeuden yleisistä opeista poikkeamisen osalta ei olisi.
- Professori Melander on katsonut, että, säännös sanamuotonsa mukaan näyttäisi soveltuvan myös sellaisiin mustelman aiheuttaneisiin tekoihin, jotka eivät välttämättä liity sukuelinten silpomis- tai vahingoittamistarkoituksessa tehtyyn toimintaan ja että rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta saattaisi olla perusteltua, että säännöksen kattamaa rangaistavan käyttäytymisen alaa pyrittäisiin muuta vahingoittamista koskevan tekotapatunnusmerkin osalta rajaamaan tavalla, joka kohdentaisi rangaistavat teot sukuelinten silpomis- tai vahingoittamistarkoituksessa tehtyihin tekoihin, mikä voitaisiin toteuttaa mahdollisesti esimerkiksi korotettua tahallisuutta koskevalla tunnusmerkillä.

Ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan uuden rikoslain 21 luvun 6 b §:n tunnusmerkistö, erityisesti muuta vahingoittamista koskeva tekotapatunnusmerkki 4/4

- Oikeusministeriö viittaa edellä esittämäänsä Istanbulin sopimuksen ja NKV-direktiivin velvoitteista ja katsoo, etteivät ne mahdollista tunnusmerkistön soveltumisen rajaamista vain sukuelinten poistamiseen ja vakavaan vahingoittamiseen.
- Oikeusministeriö katsoo, että laillisuusperiaatteen kannalta hyväksyttävänä voidaan pitää esityksessä noudatettua ratkaisua, jossa pykälän otsikon selventämän tunnusmerkistön sanamuodon tulkintaa edelleen täsmennetään esityksen perusteluissa rajaamalla soveltamisalan ulkopuolelle kattavasti tilanteita, jotka eivät mitenkään liity silpomiseen.
- Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä todettu siitä, että lievimpien tekojen osalta esimerkiksi pisto- tai viiltokohdan parantuessa pysyviä jälkiä jättämättä vahingon aiheutumista voitaisiin arvioida esimerkiksi psyykkisen haitan avulla, ei viittaa siihen, että säännöksessä edellytetty vamma voisi olla vain psyykkinen vaan siihen, että jo parantuneen fyysisen vamman aiheutumisen osalta lisäksi aiheutuneella *psyykkisellä vammalla voi olla näyttöarvoa suhteessa fyysiseen vammaan*.
- Oikeusministeriö katsoo, ettei säännöksen täsmällisyys edellytä teon tarkoituksen tai uhrin alisteiden aseman tai muun lisäominaisuuden sisällyttämistä tunnusmerkistöön. Tällaisten lisäkriteerien sisällyttäminen tunnusmerkistöön voisi lisäksi merkittävästi vaikeuttaa tunnusmerkistön täyttymisen toteen näyttämistä. Tietyn tarkoituksen edellyttäminen merkitsisi myös rakenteellisesti merkittävää muutosta ehdotettuun pykälään. Vahingoittamistarkoitus ei välttämättä auttaisi tunnusmerkistön tasolla selventämään, millaisissa teoissa on kyse silpomisesta. Silpomistarkoitus puolestaan saattaisi silpomis-sanan vuoksi synnyttää virheellisen mielikuvan siitä, että kyseeseen tulisivat vain lievää vakavammat silpomisen muodot.
- Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu sääntely määrittelisi rangaistavaksi teot, joilla loukataan henkeä ja terveyttä (oikeutta elämään), seksuaalista itsemääräämisoikeutta, henkilökohtaista koskemattomuutta ja lasten oikeutta terveelliseen ja turvalliseen kehitykseen. Oikeusministeriö katsoo, että perusteluissa todettu siitä, että uhrin suostumus ei poistaisi teon oikeudenvastaisuutta, ei itse asiassa merkitsisi poikkeamista rikosoikeuden yleisistä opeista, sillä ehdotetussa pykälässä olisi myös sen soveltamisalaan kuuluvien lievimpien tekojen osalta kyse teoista, jotka erityisesti perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta kokonaisuutena arvioiden ovat selvästi vakavampia kuin pelkästään vahingon vakavuuden näkökulmasta arvioituna.

Rangaistusasteikkojen oikeasuhtaisuus rikoslain 21 lukuun ehdotetuissa uusissa naisen sukuelinten silpomista koskevassa 6 b §:ssä ja naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevassa 6 c §:ssä 1/2

- Helsingin käräjäoikeus on katsonut, että mikäli tunnusmerkistön soveltumista ei rajata naisen sukuelinten vakavaan vahingoittamiseen, rangaistuksen määräämisessä noudettava suhteellisuusperiaate ja tässä tapauksessa myös rikosoikeuden sukupuolineutraaliutta koskeva periaate edellyttäisivät, että ainakin naisen sukuelinten silpomista koskevan ehdotetun rangaistussäännöksen rangaistusminimiä laskettaisiin huomattavasti.
    - Oikeusministeriö viittaa edellä esittämäänsä koskien ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalaan kuuluvien lievimpienkin tekojen vakavuutta ja moitittavuutta kokonaisuutena arvioiden ja katsoo, että ehdotettu rangaistusasteikko on oikeasuhtainen. Oikeusministeriö toteaa, ettei tyttöjen ja poikien sukuelimiin kohdistettuja tekoja voida arvioida yksinomaan fyysisen puuttumisen laajuuden perusteella.

Rangaistusasteikkojen oikeasuhtaisuus rikoslain 21 lukuun ehdotetuissa uusissa naisen sukuelinten silpomista koskevassa 6 b §:ssä ja naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevassa 6 c §:ssä 2/2

- Helsingin käräjäoikeus on katsonut, että naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevan rangaistussäännöksen osalta ei olisi perusteltua säätää yhtä ankaraa rangaistusminimiä kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, koska viimeksi mainittu rangaistussäännös koskee vähimmilläänkin törkeän pahoinpitelyn valmistelua eivätkä lausunnon mukaan lievimmät tunnusmerkistön täyttävät silpomisteot moitittavuudeltaan yllä lähellekään törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävien tekojen tasoa.
- Professori Melander on katsonut, että ehdotetun naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevan rangaistussäännöksen kattavat teot rinnastuisivat moitittavuudeltaan ennen muuta rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä tarkoitetun törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun kattamiin tekoihin ja että näin ollen ehdotetun rikoslain 21 luvun 6 c §:n vähimmäisrangaistus voitaisiin oikeasuhtaisuussyistä asettaa samalle tasolle kuin rikoslain 21 luvun 6 a §:n rangaistusasteikko.
    - Oikeusministeriö viittaa edellä esittämäänsä koskien ehdotetun naisen sukuelinten silpomista koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalaan kuuluvien lievimpienkin tekojen vakavuutta ja moitittavuutta kokonaisuutena arvioiden.
    - Oikeusministeriö toteaa, että neljän kuukauden vähimmäisrangaistuksen tarkoituksena on asettaa teolle rangaistusasteikko, joka olisi johdonmukainen rikoslain muiden rangaistuasteikkojen kanssa.
    - Oikeusministeriö toteaa, että asiantuntijakuulemisessa esitettyjä näkökohtia kokonaisuutena arvioimalla voidaan todeta, että perusteita voidaan esittää myös sellaisen ratkaisun puolesta, jonka mukaan rangaistusasteikon vähimmäisrangaistukseksi säädettäisiin rikoslain 21 luvun 6 a §:n mukaisen törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua vastaten vankeuden yleinen minimi.
    - Oikeusministeriö pitää kuitenkin edelleen esityksessä omaksuttua ratkaisua perusteltuna.

Täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisajasta luopuminen

- Professori Melander on katsonut, ettei esityksessä ehdotetulle täytetyn tapon vanhentumisajasta luopumiselle ole esitetty erityisen vakuuttavia perusteita. Ongelmalliseksi Melander katsoo tapon moitittavuuden suhteessa murhaan ja ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuuden sekä sen, ettei ehdotukselle ole esitetty painavaa yhteiskunnallista tarvetta.
  - Se, että tappo on moitittavuudeltaan vähäisempi kuin murha, ei oikeusministeriön mukaan kuitenkaan aseta estettä sille, etteikö täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisen osalta voitaisi tehdä voimassa olevaan lainsäädäntöön poikkeusta.
    - Täytetyn tapon osalta voidaan katsoa, ettei rikoksen hyvitystarve vähene ajan saatossa.
    - Kyse on arvokkaimpaan oikeushyvään, henkeen, kohdistuvasta tahallisesta rikoksesta, johon ei liity lieventäviä asianhaaroja. Huomioon myös PL 7 § oikeudesta elämään
    - Täytetyn tapon vanhentumattomuuden perusteluna voidaan esittää sen periaatteellinen merkitys
      - Rikosoikeudellinen rajanveto tapon ja murhan välillä ei ole täysin selvää, vaan se ratkeaa yksittäisessä oikeudenkäynnissä. Tällöin on mahdollista, että alun perin murhana syytetyn teon katsottaisiin tuomioistuimessa täyttävän tapon tunnusmerkistön, ja jos tapauksessa syyte olisi nostettu tappoa koskevan syyteoikeuden vanhentumisajan jälkeen, olisi tuomioistuimen hylättävä syyte vanhentuneena.
      - Oikeusministeriö katsoo, että sillä on suuri periaatteellinen merkitys, tuomittaisiinko tekijä tällaisessa mainitussa tilanteessa vai hylättäisiinkö syyte syyteoikeuden vanhentumisen vuoksi, vaikka kiistaton näyttö osoittaisi tapon tunnusmerkistön täyttyneen.
    - Rikoslain 8 luvun 1 §:stä ilmenee, että vanhentumissäänteleyssä on nykyäänkin erityissääntelyä tiettyjen rikostyyppien osalta.
  - Oikeusministeriö katsoo, että rikosoikeudelliseen vanhentumisjärjestelmään poikkeuksen säätäminen täytetyn tapon syyteoikeuden vanhentumisen osalta voidaan katsoa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäväksi, painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaksi ja oikeasuhtaiseksi.

Muut keskeiset huomiot ja oikeusministeriön kannanotot niihin

Silpomisen uusinnan (esim. reinfibulaatio) rangaistavuus

- Lapsiasiavaltuutettu on katsonut, että silpomisen uusinnan rangaistavuus jäisi esityksessä epäselväksi.
  - Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä todetaan, että ehdotetun säännöksen piiriin kuuluisivat kattavasti eriasteiset silpomisteot, eikä uudelleen silpomista perusteluissa rajata säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, toisin kuin mm. lääketieteellisesti perustellut, terveydenhuollon ammattihenkilön potilaslainsäädännön mukaisesti asianmukaisesti suorittamat lääketieteelliset toimenpiteet. Lääketieteellisiin perusteisiin voisi kuulua esimerkiksi synnytyksestä aiheutuneiden vaurioiden ompelu- tai muut korjaustoimenpiteet.
  - Oikeusministeriö katsoo, että tunnusmerkin ”tai muuten vahingoittaa naisen tai tytön ulkoista sukuelintä” sanamuoto riittävän selkeästi kattaa myös silpomisen uusimisen.

Naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevan ehdotetun uuden 6 c §:n kattavuus: yritys pakottaa tai taivutella naista tai tyttöä sukuelinten silpomiseen ja naisen tai tytön ulkomaille viemisen suunnittelu

- Naisjärjestöjen Keskusliitto on katsonut, että yritys pakottaa tai taivutella henkilö sukuelinten silvontaan tulisi säätää rangaistavaksi huolimatta siitä, alistuuko uhri sen seurauksena silpomiseen, ja kehottanut varmistamaan, että myös ulkomaille viemisen suunnittelu naisen tai tytön sukuelinten silpomistarkoituksessa kriminalisoidaan teon valmisteluna.
  - Oikeusministeriö katsoo, että rikoksen valmistelun rangaistavuus merkitsee poikkeusta rikosoikeudellisen järjestelmän peruslähtökohdista ja että siksi kyseessä olevan valmistelukriminalisoinnin soveltamisalan rajaus on tehtävä erityisen harkitusti ottaen huomioon perusoikeuksien rajoitusedellytykset ja kriminalisointiperiaatteet. Oikeusministeriö katsoo, että yrityksessä pakottaa tai taivutella nainen tai tyttö sukuelinten silpomiseen ilman, että menettelyllä on vaikutusta naisen tai tytön tahtoon, on kyse toiminnasta, joka on varsin kaukana päärikoksen toteutumisesta. Edellä todettu koskee soveltuvin osin myös ulkomaille viemisen suunnittelua naisen tai tytön sukuelinten silpomistarkoituksessa, jonka osalta sovellettavaksi voisi tulla 6 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen yksityiskohtaisen suunnitelman laatimista koskeva tekotapatunnusmerkki niissä tapauksissa, joissa menettely on siinä määrin lähellä päärikoksen toteutumista, vaarallinen ja moitittava, että rangaistusvastuu on perusteltu.

Ehdotettua naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevaa uutta rikoslain 21 luvun 6 c §:ää koskevat tulkinta- ja näyttökysymykset

- Suomen Asianajajaliitto on katsonut, että silpomisen valmistelun kriminalisoinnin osalta odotettavissa on oikeudenkäynnissä runsaasti rajanvetokeskustelua siitä, mikä riittää täyttämään valmistelun tunnusmerkistön ja mikä on riittävä näyttö.
- Sisäministeriö on katsonut, että esitutkintaviranomaisen näkökulmasta valmisteluluonteisiin rikoksiin liittyy aina jossain määrin näytön hankkimiseen liittyviä ongelmallisuuksia.
  - Oikeusministeriö katsoo, ettei ehdotettuun rangaistussäännökseen liity sellaisia poikkeuksellisia tulkinta- tai näyttövaikeuksia, jotka johtaisivat tarpeeseen muuttaa ehdotettua sääntelyä.

Telekuuntelu ehdotetun naisen sukuelinten silpomisen valmistelua koskevan uuden 6 c §:n yhteydessä

- Lapsiasiavaltuutettu on ehdottanut harkittavaksi, tulisiko silpomisen valmistelun selvittelyn yhteydessä sallia telekuuntelu.
  - Oikeusministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetaan, että telekuunteluun voitaisiin antaa lupa tapauksissa, joissa on syytä epäillä henkilöä rangaistavaksi säädettäväksi ehdotetusta naisen sukuelinten silpomisesta. Voimassa olevan pakkokeinolain sääntelyn mukaan tämä on mahdollista törkeän pahoinpitelyn osalta.
  - Voimassa olevan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan telekuuntelu on mahdollista myös silloin, kun kyse on tapon, murhan tai surman valmistelusta. Törkeän pahoinpitelyn valmistelun osalta mahdollisuutta telekuunteluun ei sen sijaan ole. Esityksessä omaksuttu ratkaisu vastaa näitä lähtökohtia.

Alle 18-vuotiaaseen kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen eri tekotapoja koskevat vanhentumisajan alkamisajankohdat

- OKM ja Naisjärjestöjen Keskusliitto katsovat, että myös ehdotetun 6 c §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtien tekotapojen osalta syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohta tulisi alkaa siitä, kun asianomistaja täyttää 18 vuotta.
  - Oikeusministeriö toteaa, että esityksessä ehdotetaan erityistä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohtaa naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen osalta vain siltä osin, kun on kyse tytön tai naisen pakottamisesta tai taivuttamisesta alistumaan naisen sukuelinten silpomiseen.
    - Ehdotuksen taustalla on NKV-direktiivin asettamien velvoitteiden huomioon ottaminen.
    - Suomessa ei ole käytännön tarvetta ulottaa erityistä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohtaa muihin naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen muotoihin. Ehdotetun 6 c §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa on kyse NKV-direktiiviä laajemmasta kansallisesta sääntelystä, johon on perusteltua soveltaa yleisiä vanhentumissääntöjä.
  - Oikeusministeriö katsoo, että näiltä osin on perusteltua pitäytyä kansallisen vanhentumisjärjestelmän lähtökohdissa.

Lapsensurmaa koskevan säännöksen kumoamisen tarpeellisuus ja kumoamisesityksen perustelut

- Professori Kimpimäki on nostanut esille, että lapsensurmasäännöksen kumoamisehdotuksen perusteluissa kiinnitetään vähemmän huomiota lapsensurmasäännöksen sijaan sovellettavaksi tulevan tunnusmerkistön valintaan. Kimpimäki ei myöskään ole täysin vakuuttunut uudistuksen tarpeellisuudesta tai lapsensurmasäännöksen kumoamisesityksen perusteluista. Uudistukseen liittyy Kimpimäen mukaan riski oikeustilan ankaroitumisesta, jota ei julkilausutusti tavoitella.
  - Oikeusministeriö viittaa esityksessä lausuttuun. Lapsensurmasäännöksen tarkoittama teko tulisi jatkossa sovellettavaksi yleisten tahallisia henkirikoksia koskevien säännösten kautta, joita ovat tappo, murha ja surma. Tapaukseen sovellettava rangaistussäännös määräytyy tällöin normaaliin tapaan rikosoikeudenkäynnissä.
  - Lapsensurmasäännöksen kumoamisen tavoitteena on korostaa vastasyntyneen lapsen hengen suojaa rinnastamalla heidät muihin henkirikoksen uhreihin ja selkeyttää rikoslakia.
    - Aikaisemmin säännöstä on perusteltu sillä, että rikosnimellä ja teon lievemmällä rangaistavuudella katsottiin olevan olennainen merkitys rikokseen pääsääntöisesti syyllistyneiden hyvin nuorten äitien tulevaisuuden kannalta. Tällainen perustelu ei ole enää tarkoituksenmukainen eikä lapsensurmaa koskevalle erillissäännökselle voida katsoa olevan perusteltua tarvetta.
  - Esityksen perusteluissa on todettu, että muutoksen myötä lapsensurmaa vastaavista teoista olisi mahdollista tuomita ankarampia rangaistuksia, mutta muutoksen tarkoituksena ei kuitenkaan olisi lähtökohtaisesti ankaroittaa lapsensurmasta tuomittavia rangaistuksia.
    - Lisäksi esityksen perusteluiden mukaan lapsensurmaa vastaavista teoista voitaisiin tuomita alempi rangaistus kuin yleisesti alentuneesti syyntakeisena tehdyissä henkirikoksissa tuomitaan.

Pakottavan kontrollin kriminalisoiminen

- Amnesty International Suomen osaston lausunnossa tuotiin esiin, että myös pakottava kontrolli olisi kriminalisoitava.
  - Oikeusministeriö toteaa, että pääministeri Orpon hallituksen Vahva ja välittävä Suomi –hallitusohjelman mukaan tarve pakottavan kontrollin kriminalisoinnille selvitetään.

Lopuksi

- Oikeusministeriö katsoo, että asiantuntijakuulemisessa on käsitelty tarkkanäköisesti merkittäviä kysymyksiä. Sellaisia olennaisia seikkoja ei ole kuitenkaan esitetty, joita hallituksen esityksen valmistelussa ei ollut jo otettu huomioon.
- Hallituksen esitystä on lausuntojen valossa pidettävä edelleen perusteltuna.

Kiitos!

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

www.oikeusministerio.fi | www.justitieministeriet.fi